

Asia

Epävirallinen kilpailukykyministereiden (tutkimus, innovaatiot) videokokous 27.11.2020

Kokous

27.11.2020

Kilpailukykyministereiden epävirallisessa videokokouksessa (tutkimus ja innovaatiot) 27.11.2020 keskusteltiin jäsenmaiden tutkimus- ja kehitystoiminnasta (t&k) sekä investointitavoitteista. Lisäksi kuultiin yhteenvedot Saksan puheenjohtajakaudesta ja Portugalin tulevan puheenjohtajakauden prioriteeteista.

Jäsenmaat tukivat 3 %:n tavoitetta t&k-menoiksi. Lisäksi puheenvuoroissa painottui välttämättömyys yksityisen sektorin t&k-investointien kasvattamiselle, jotta kokonaistavoitteeseen päästäisiin. Useat jäsenmaat nostivat esille verokannustimien roolin elinkeinoelämän aktivoimisessa t&k-investointien lisäämiseksi. Komission ehdottama 1,25 %:n tavoite julkisille t&k-investoinneille sai ristiriitaisen vastaanoton. Osa innovaatiokyvykkyydessä EU-keskiarvon alapuolella olevista maista ei innostunut komission ehdotuksesta lisätä merkittävästi kansallisia t&k-panostuksiaan. Muutamassa puheenvuorossa korostettiin kansallista päätöntävaltaa, ja osa piti ennenaikaisena sitoutua uusiin investointitavoitteisiin keskellä Covid-19-kriisiä, jonka kokonaisvaikutusta maiden talouteen ei vielä tiedetä. Lisäksi useat jäsenmaat katsoivat tavoitteen olevan liian korkea. Samankaltaisen reaktion synnytti komission ehdotus asettaa tavoitteeksi osoittaa vähintään 5% kansallisista varoista eurooppalaisiin t&i-kumppanuuksiin.

Epävirallisessa videokokouksessa ei tehty päätöksiä. Suomea kokouksessa edusti elinkeinoministeri Mika Lintilä.

Kilpailukykyministereiden epävirallisessa videokokouksessa (tutkimus ja innovaatiot) 27.11.2020 keskusteltiin jäsenmaiden tutkimus- ja kehitystoiminnasta sekä investointitavoitteista. Pohjana keskustelulle toimivat Euroopan komission tiedonanto Eurooppalaisen tutkimusalueen (ERA) tulevaisuudesta, neuvoston kirjallisessa menettelyssä hyväksyttävänä olevat ERA-päätelmät sekä puheenjohtajamaa Saksan valmisteleva keskustelupaperi.

Epävirallisessa kokouksessa ei tehty päätöksiä. Kokouksen puheenjohtajana toimi Saksan liittovaltion opetus- ja tutkimusministeri Anja Karliczek. Suomea kokouksessa edusti elinkeinoministeri Mika Lintilä.

Keskustelu uusista t&k-investointitavoitteista komission ERA-tiedonannon pohjalta

Puheenjohtajavaltio Saksa alusti keskustelua muistuttamalla, että 3 % tavoite oli alun perin tarkoitus saavuttaa vuonna 2010. Komissio on korostanut investointien määrän lisäksi niiden laatua. ERA heijastelee yhteisiä arvoja. ERA luo pohjaa myös teknologiselle suvereniteetille, mihin tarvitaan EU:n vahvaa t&i- ja koulutuspolitiikkaa pohjaksi. ERA on yhteinen tehtävä. Puheenjohtajatrion muiden jäsenien Portugalin ja Slovenian kanssa viitoitetaan tietä tälle yhteiselle polulle.

Komission johtava varapuheenjohtaja Vestager tuki puheenjohtajan alustusta. Hänen mukaansa tutkimus on yksi avain ulos pandemiasta sekä toimissa ilmastonmuutosta vastaan. ERA ei voi tehdä kompromissia huipputason tutkimuksessa. Tavoitteen asettaminen on tärkeää, mutta etenkin toimet joilla niihin päästään: julkiset ja yksityiset varat on kanavoitava parhaalla strategisella tavalla. Teknologinen suvereniteetti on säilytettävä ainakin tekoälyn soveltamisessa, 5G:ssä ja kyberturvallisuudessa. Oleellista on myös, että ne jäsenmaat, jotka ovat innovaatiokyvykkyydessä keskiarvon alapuolella, nostavat panostuksiaan merkittävästi. Synergia koheesiopolitiikan kanssa on olennaista. Tutkimustulokset on saatava hyötykäyttöön ja näkyviksi eli innovaatiot teollisuuteen ja kansalaisten kulutettavaksi. Komissio päivittää teollisuusstrategiaa koronan jälkeiseen elämään.

Komissaari Gabriel totesi alkupuheenvuorossaan, että t&i tekee yhteiskunnasta kestävä ja kilpailukykyisemmän. ERA tarvitsee kunnianhimoisemmat tavoitteet ja yksinkertaisen hallinnon. Sen tulee edistää kohdennettuja ja kunnianhimoisia investointeja tki-toimintaan niin julkiselta kuin yksityisiltä tahoilta sekä nopeuttaa tutkimuksen tuloksien pääsyä markkinoille. 3 % tasosta ollaan vielä kaukana ja tämä pitää korjata mahdollisimman pian tai EU jää liian pitkälle takamatkalle globaalissa kilpailussa. Poliittinen sitoumus yhteisille tavoitteille on välttämätöntä.

Tuleva puheenjohtajamaa Portugali korosti tavoitteiden saavuttamisen tärkeyttä. On ymmärrettävä, miksi olemme aikaisemmin epäonnistuneet. Portugali ehdottaa seuraavia toimia: 1) seuranta ja arviointi (ECOFIN ja pääministeritaso) korkealla tasolla vuosittain, esim. EU:n ohjausjaksoon mukaan; 2) synergiat Horisontti Eurooppa –ohjelman ja koheesiorahastojen välillä sekä t&i-kumppanuuksien vahvistaminen; 3) (julkiset) hankinnat tulee nostaa tärkeämpään rooliin, ml. maatalous.

Trion kolmas jäsen Slovenia nosti tki-toiminnan keskiöön Euroopan kilpailukykyyn ja resilienssin vahvistamisessa sekä kaksoissiirtymässä (digitalisaatio ja ilmasto). Tutkimus ja innovaatiopolitiikalla on yhteys muiden politiikkasektoreiden kanssa (erityisesti koulutus, teollisuuspolitiikka, energia, sisämarkkinat). Tätä tulisi vahvistaa entisestään, koska nyt jos koskaan tarvitsemme luottamuksen vahvistamista ja taistelua disinformaatiota vastaan. Koulutus on yksi keskeisimmistä työkaluista ja ERA potentiaalinen foorumi tähän. Komission toimia tarvitaan erityisesti Policy Support Facilityn mahdollisuuksien kehittäjänä. Trion jäsenvaltiot, Saksa, Portugali ja Slovenia, ovat mukana näissä talkoissa.

Keskustelussa useat jäsenmaat kehuivat komission tiedonannossa esitettyjä t&k-investointeihin liittyviä tavoitteita. Useat maat korostivat näiden tavoitteiden olevan ”innoittavia” eikä niinkään tiukkoja tavoitteita. Investointien priorisointia tuettiin myös, jotta Euroopan sosioekonominen järjestelmä voitaisiin modernisoida kestävä kasvun takaamiseksi parhaalla mahdollisella tavalla.

Kaikki maat tukivat tavoitetta 3% t&k-menoiksi. Lisäksi puheenvuoroissa painottui välttämättömyys yksityisen sektorin t&k-investointien kasvattamiselle, jotta kokonaistavoitteeseen päästäisiin. Useat jäsenmaat nostivat esille verokannustimien roolia teollisuuden aktivoimiseksi t&k-investointien lisäämiseksi.

Komissio ei ole esittänyt tälle aikatavoitetta. Jotkin jäsenmaat pitivät tätä ratkaisua hyvänä, kun taas jotkut halusivat asettaa myös aikarajan. Useat maat mainitsivat asettaneensa kansallisen tavoitteen.

Komission ehdottama 1,25 prosentin tavoite julkisille tk-investoinneille sai ristiriitaisen vastaanoton. Muutamassa puheenvuorossa todettiin asian kuuluvan kansalliseen päätäntävaltaan eikä siten kuulu keskusteltavaksi osana ERA:n kehittämistä. Lisäksi useat jäsenmaat katsoivat tavoitteen olevan liian korkea, mikä saattaa jopa aiheuttaa negatiivisen reaktion, kun tavoitetasoa nostettaisiin merkittävästi ylöspäin. Samankaltaisen reaktion synnytti komission ehdotus asettaa tavoitteeksi osoittaa vähintään 5 % kansallisista varoista eurooppalaisiin t&i-kumppanuuksiin.

Moni innovaatiokyvykkyydessä EU-keskiarvon alapuolella olevista maista ei innostunut komission ehdotuksesta lisätä merkittävästi kansallisia panostuksiaan t&k-toimiin. Osa ministereistä piti ennen aikaisena sitoutua uusiin investointitavoitteisiin keskellä Covid-19-kriisiä, jonka kokonaisvaikutusta maiden talouteen ei vielä tiedetä.

Muut asiat

Saksan pj-kauden tulokset: Saksa esitteli puheenjohtajuuskautensa keskeisimpiä aikaansaannoksia, joihin kuuluu mm. kansalaisten osallistaminen ja esimerkiksi useissa maissa toteutettu Plastic Pirate-kampanja, ERA-päätelmät ja Bonn Declaration eli julistus tieteellisen tutkimuksen vapauden merkityksestä. Neuvottelut Horisontti Eurooppa –puiteohjelmasta ovat edenneet hyvin, ja loppuunsaattaminen vaatii MFF-ratkaisua. Euroopan innovaatio- ja teknologiainstituutti EIT:n osalta on vielä muutama asia auki ja yksi trilogi tarvitaan vielä. EURATOM voidaan saada päätökseen vuoden loppuun mennessä.

EOSC: European Open Science Cloud eli Euroopan avoimen tieteen ja datan tallennus – kumppanuuden valmistelutilanteesta ja aiheen tärkeydestä Euroopan kilpailukyyn vahvistamiselle kuultiin ajankohtaiskatsaus. Puheenjohtaja alleviivasi kumppanuuden kattavan terveys-, ilmasto- ja muut tutkimusalueet. Puheenjohtajavaltio on myös tehnyt julistusluonnoksen päätettäväksi EOSC-johtoryhmässä. Kaikkien panosta tarvitaan tämän kumppanuuden käynnistämiseksi. Komissaari Gabrielin mukaan aloite on osoittanut tarpeellisuutensa ja tehokkuutensa pandemian keskellä, kun tarvitaan datan jakamista. Komissaari on yllätynyt positiivisesti alustavien sitoumusten paljoudesta. Olennaista on yhteistoiminnallisuus, joka takaisi parempia synergioita kansallisten ja EU-tason toimille.

Institutionaaliset kumppanuudet: Puheenjohtajavaltio alusti kumppanuuksien olevan Horisontti Eurooppa -ohjelman ytimessä katalyyttinä EU:n politiikkaprioriteettien saavuttamiseksi. Institutionaalisille kumppanuuksille laaditaan yksi yhteinen asetusta, Single Basic Act. Tavoitteena on saada komission ehdotus vielä tämän vuoden puolella ja jatkaa sitten keskustelua jäsenmaiden kanssa neuvoston tutkimustyöryhmässä.

Komissio kertoi tiedeneuvonantajien ja tieteen eettisten kysymysten neuvonantajien ryhmien julkaisseen suosituksia koronakriisin hoitoon.

Portugali esitteli tulevan puheenjohtajuuskauden työohjelmansa. Ohjelma rakentuu kolmelle periaatteelle: 1) vihreämpi ja kestävämpi tulevaisuus, 2) inklusiivinen elpyminen ja 3) globaali solidaarisuus ja kumppanuus. Kilpailukykysektorilla on kaksi pääaihetta: resilientti elpyminen uuden ERA:n kautta ja t&i-pohjainen vihreä siirtymä ja digitaalisuus. Suunnitteilla on kaksi kilpailukykyneuvoston kokousta tutkimus ja innovaatioalueelle: 26.2 ja 28.5, sekä yksi epävirallinen neuvoston kokous 2.-3.2.2021 (alustavasti suunniteltu pidettäväksi Lissabonissa).

Suomen edustajat

Elinkeinoministeri Mika Lintilä, TEM

EU- ja kansainvälisten asioiden johtaja Mia Hurtt, TEM

Elinkeinoministerin EUKV-virkamiesavustaja Nina Alatalo, TEM

Johtava asiantuntija Timo Haapalehto, TEM
 Opetusneuvos Petteri Kauppinen, OKM
 Erityisasiantuntija Hanna Vuorinen, TEM
 Erityisasiantuntija Taru Löyttymäki, TEM
 Erityisasiantuntija Jonna Lehtinen, EUE

Asiakirjat
 11400/20 + ADD1 (komission ERA tiedonanto)

Liitteet

Viite

Asiasanat	ERA, eurooppalainen tutkimusalue, innovaatiot, jaosto tutkimus ja innovaatio (EU 20), kilpailukyky, tutkimus- ja kehittämistoiminta, kilpailukykyneuvosto
Hoitaa	TEM
Tiedoksi	ALR, EUE, LIIVI, LVM, MMM, OKM, OM, PE, PLM, SM, STM, UM, VM, VNK, VTV, YM